

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Előfizetési árak:
1 évre 12 kor., 1/2 évre 6 kor., 1/4 évre 3 kor.
Egyes szám ára 10 fill.

Feladós szerkesztő:
BILKEI FERENC.

Megjelenik: keddén, csütörtökön és szombaton este.
Szerkesztőség és kiadó-hivatal: Szent-István-tér 1.
Egyes számok kaphatók: a dohányboltjainkban.

Vajda Ödön — főrendiházi tag.

(a) Nagy örömet keltett mindenfelé a Hivatalos Közlöny vasárnap-i számának az a hire, hogy a király öfelsége Vajda Ödön zirci apátot áldozópapságának jelenévi 50 éves évforduló ünnepé alkalmából főrendiházi örökös tagsággal tüntette ki. Valóban érdemes férfit ért a királyi kitüntető kegy: Vajda Ödön magas állásánál és szeretetreméltó egyéniségénél fogva nagymértékben méltó e kegyre.

A zirci apátur érdemei valóban nagyok minden irányban. Derekasán kivette és kivesszi részét minden mozgalomból, mely szellemileg, társadalmilag és anyagilag akar gondoskodni rendjéről és másokról. A ciszterci rend az ő apátsága alatt hatalmas fejlődésnek indult. Atyai szeretettel és csodálatos munkaerővel, mindenkor őszinte jóindulattal fáradozott ott, ahol rendje érdekében vagy annak sikeres és nagyarányú munkásságában a jó eredményt kell biztosítani.

Vajda Ödön apátur aranymiséje valóban határkö az ő munkás életében, melyről visszatekintve örömmel látjuk a lelkes munkásságával elért eredményeknek hosszú sorozatát.

Vajda Ödön a mi városunk főgimnáziumának katedróján kezdte meg pályáját: itt működött először. Tizenkét éves tanári működése alatt tizes, magyaros szellemével példát adott tanítványainak, hogyan kell az elnyomatás nehéz napjaiban szeretni a hazát, néma fájdalommal: Vajda Ödön tanár történelmi előadásai a szinarany magyar érzésnek gyöngyei, drágakövei voltak, mint tanítványai említik.

Ritka és megható ünnep volt az elmúlt év júliusának 5-ik napján, mikor Vajda Ödön apát is megjelent a székesfehérvári ciszterci rendi főgimnáziumban 40 évvel ezelőtt járó tanítványainak találkozó ünnepén. Ott volt Wekerle miniszterelnök is, aki szeretettel és nagy hálával emlegeti mindig történelmi tanárának nevét.

A székesfehérvári tanári katedrójáról az akkori rendfőnök elszólitotta kedvelt munkakörétől Vajda Ödönt és rábízta az előzállási rendi birtok kormányzását. Huszonhárom évig volt ezen kitüntető de nehéz állásban, melynek derekasan megfelelt. Szeretetre méltó egyéniségével itt is mindenkit megnyert: finom modorával, jó szívével, lelkes munkásságával a ciszterci rendnek előbb szellemi, majd itt anyagi téren elévülhetetlen érdemeket szerzett.

Az előzállási kormányzóságból lépett a rend nagyobb számú tagjainak szavazata alapján a zirci apáti székbe, hol immár tizenhét éve munkálkodik.

Az ő apátsága idején nagy és áldásos intézmények hosszú sora díszíti a ciszterci rendet.

Ő építette újra a bajai, egri gimnáziumokat, a budapesti rendházat; több kegyuri templomot, iskolát, kisdudóvót s magánlakást javított, épített. Megíratta és kiadta a *Millenniumi ciszt. r. emlékkönyvet*, mely beszámolt a ciszterci rend magyarországi multjáról és tevékenységéről. A ciszterci rend 800 éves jubileuma alkalmából ugyancsak megíratta és kiadta *Szent Bernát életét*. A székesfehérvári királyi sirokban megtalált III. Béla és neje csontjait kegyeletes tisztelettel kísérte el rendtársai és fiai között a budai Mátyás-templomi nyugalóhelyére.

Nagy gondja volt arra, hogy a rendi birtokokon a keresztényszociális eszmék terjeszkedjenek. Atyai levelével, melyet annak idején lapunkban is közöltünk, sokat tett a rendi birtokokon e téren. Valóban méltó a ciszterci rendhez és az ő nevéhez. — Rejtett jótékonyágát nem érintjük: legyen ez csupán Isten előtt nyitott könyv, mely áldást hoz a rendre és annak apátjára.

A székesfehérvári főgimnázium is nagyon tapasztalta és tapasztalja az ő atyai szeretetét. Eltekintve attól, hogy évenként minden intézetében több ezer korona összeget enged el a jó tanulóknak tandíjban; eltekintve, hogy évenként minden intézetben nagyobb összeget adományoz kegydíjak és segélyek címén; eltekintve, hogy évenként nagy összegeket áldoz az egyes intézetek jókarbantartására, a szerzetárak, könyvtárak kiegészítésére: szeretettel gondoskodott arról, hogy a székesfehérvári főgimnázium kebelében megalakult Mária-kongregációnak külön kápolnája legyen: teljesen ujan és nagy költséggel restauráltatta a rendház oratoriumát. Most pedig az ifjuság magyar Védőszenájének, Szent Imrénnek készített 1000 koronás szobrát művészi kezek által. Mit mondjunk még a rendház kebelében tett ujtításokról, átalakításokról?!

Más intézet más jótékonyágát élvezi Vajda Ödön apát urnak.

Városunkban többeket a tanítványi, másokat a barátsági, ismét másokat a jótékonyága alapján a hála füz Vajda Ödön apáthoz. Valóban örvendünk ezen királyi kegy megnyilatkozása alkalmából: szerencsét kívánunk e nagynevű apátnak jövőre. Kísérje áldás további működését: tartsa Isten még soká, hogy még sok jót tehessen szíve-lelke szerint.

Válasz*)

Aki a megértés vágyával megy neki a tényeknek, mondjon le a haragról, az undorról és a félelemről. Mert az össze-visszaágazó tünemények bozótjában sok veszély lappang: szemét, mérég, betegség, veszedelmes állapotok. És minden tény más-más fegyverrel fog védekezni a kutató szeme ellen. Minden organizmus félve őrzi a maga titkát.

E lap hasábjain különböző címen megjelent cikksorozatban ismertettem azt a befolyást, melyet a zsidó faj (mert vallásról és felekezetről itt szó sincs és nem is lesz) nyelvünkre, morális, irodalmi, gazdasági életünkre gyakorol. (F. N. 1907. nov. 28. 30., dec. 5. 10. 14. 19. 28., jan. 4. 11. 23., febr. 1. 13. 29., márc. 3.) Erre aztán most két bús cikk jelent meg a Székesfehérvár és Vidékében. Soha tipikusabb sorok nem jelentek meg tipikusabb környezetben. Ez a két cikk talán illusztráció az utóbbi cikkekben megírt zsidó pszichéhez. Mivel az igazság ellen nem beszélhetek, hát beszéltek egyből. Én mint magánember írtam, ők megtámadják bennem a tanárt. Hajlongnak hivatalos előjárómnak, hogy minden bökjök ellenem való harag legyen. Beszélnek valótlánokat, ferdelegnek és nem tudván egyebet összevételekni ellenem, szememre hányják, hogy én is elején kezdtem a pályámat, t. i. helyettesitanársággal.

Sem morálit, sem intellektuálit nem tudok annyira megfélekezni magamról, hogy az illető cikkek minden kicsinyességét számba vegyem. Csak egy-két kérdést akarok megvilágítani.

Az egyik cikk azt mondja: „Tanítson a tanár ur és ne foglalkozzék mással.” Azt hiszem, hogy azok közül a tanárok közül, kiknek látóköre túlterjed a módhatárokon, egy sem fogja aláírni ezt a tételt. Hát éppen azok legyenek kizárva a közvélemény irányításából, akik erre leginkább képesek vannak? Hát amíg a hatalmas zsidó sajtó minden kétes ekzisztenciának, értelem zsidógyerekek kenyeret ad, addig a keresztény magyar tanár ne vizsgálhassa azokat!

*) A „Székesfehérvár és Vidék” szombati számában két cikk foglalkozott K. csütörtöki cikkével, még inkább azonban egyéniségével. A legdurvább célzattal úgy támadták őt, mintha írásai stréber egyéniségének lépcsőül szolgálnának. Ha nem támadják olyan irányban és olyan modorban, mint a hogyan támadták, bizonyára nem lett volna kénytelen a maga és igazsága védelmére tollat fogni s bizonyára kevesebb él nyilvánulna meg annak az embernek az írásában, a ki egész életében a szerénység típusa volt s a kit talán soha senki nem vádolt meg azzal (igazságosan bizonyosan nem), hogy meggyőződését egyéni érdekének háttérbe helyezte volna. A cikk az övé, összes sajátosságaival. Nekem mint szerkesztőnek, több bölcs és tapasztalt férfi véleményének meghallgatása után be kellett látnom, hogy minden igazságosság szerint kötelesség helyt adni sorainak, a melyekben önmagát védelmezi a támadások ellen és álláspontját igazolja.

A megam véleményét az egész vitára vonatkozólag K. cikke után mondom el.

Szerk.

Mai lapunk 4 oldal.

a tényezőket, melyek házájára káros hatásuk? Miért nem jaggatózott össze a Khebra Kadisa akkor, mikor meghallotta, hogy Kunfi tanár szemérmellen igazat úz a magyar állam s annak vitális ereje, a keresztény vallás ellen? Miért nem düdített az az „Egy apa” kedves „Objectivus”-ával akkor, mikor a lapok hasábjain az igazság erejével jelent meg a tény, hogy egy zsidó tanár inzultálta egy keresztény gyermek lelkiismeretét? Mert ezek zsidó tanárok voltak s a magyar háza s a kereszténység ellen izgattak.

Pedig jól tudják az illetők, hogy nevem helyett is azért használtam a K. jegyet, hogy annál élesebben megkülönböztessenem a tanárt a magánembertől. Tessék vizsgálátot indítani ellenem s ha észreveszik, hogy csak egy esetben is néztem, hogy tanítványom zsidó vagy nem zsidó, tépjk össze a diplomám. Mert egész kereszténységem fellázadna, ha valakivel személyes érintkezésben másként bánnék, mint a hogy egyénisége megérdemli. A gyermek különben is se nem katolikus, se nem protestáns, se nem zsidó, hanem gyermek. A költemeten faji vonásokat nem engedik kifejlődni a gyermek lélek általános sajátságai: a naiv odaadó szeretet, az átlátszó őszinteség. A szennyes szenvedélyek csak akkor jelennek meg, midőn mint felnőtt ember érdeklődésébe lép. Ha a zsidók mindig gyermekek maradnának, nem volna senki antiszemita.

De fájdalom nem maradnak gyermekek, hanem megnőnek. Megnőnek és „Egy apa” meg „Objectivus” álnevek alatt szegénységi bizonyítványokat állítanak ki magukról. Mivel a Talmudból vett idézetemet nem tagadhatták, Objectivus kifalált valamit, beszélt valami Petrásevics-féle közgyűről s valami muter lach adomáról, dolgokról, melyekről eddig fogalmam sem volt. Természetes, hogy a Talmudról mint szakember nem beszélhetek. De mivel a fajt lelki kiválasztásában is jellemezni akartam, feltétlenül elő kellett adnom a Talmud egy-két fővonását, melyek annyi ténnyel magyaráznak meg a zsidók lelki életéből. Ugy tettem hát, mint ahogy tesz minden tisztességes szellemi munkás: megbízható, feltétlenül tudományos forrást használtam. S ez a forrás, melyre Steinherz rabbi ur, aki totaliter nem goj, Bilkei szerkesztő urnak azt mondta, hogy feltétlenül megbízható, ez a forrás Huber kiváló tanulmánya a Talmudról.

Látom, hogy cikkeim gyűlöletet, haragot, összefutást okoztak a helybeli zsidók közt. Néme-lyikből kikönyezik a gyűlölet, ha rám néz. És épen itt van a veszedelmes különbség a magyar faj és köztük. Az Egyenlőség, a Népszava, a Nap, a Polgár, a Budapesti Napló, az egész nagy szemita sajtó napról-napra a legszenvedelmesebb hazugságokkal igyekeznek lazítani az egyéni erők két nagy összetartó kapcsát: a hazát és a keresztény vallást. Ezreivel hozhatnám fel a legszemérmelenebb példákat. És senki sem botránkozik meg, senki sem követel elégtételt, senki sem tart hitközségi gyűlést. De ha ellenők mer szólni valaki, akkor: jaj annak. Erős faji érzésükkel egyetlen egy organizmussá tapadnak össze mindenben. A legobjektívabb kritika is felségserítés velők szemben. Ha közülök a leghitványabbat ostromozza valaki, a legkiválóbb is felordít. Hisz csak nem rég tapasztalhatta az ország, hogy mikor Ban Mihály kiharapta Huszt a pánzsidóság testéből, az egész faj felkiáltott s a nagy zsidótest minden pórusán kicsurrant a verejték.

Egy pár pontban foglalom össze eddigi cikkeim tartalmát s-ha ezeket valaki megcáfolja, elhagyom protestáns vallásom s-belekeresztelkedem a zsidóság kebelébe:

1. A sajtó nagyrésze zsidó. Az egész zsidó sajtó fanatikus dühvel támadja a kereszténységet.
2. A ledérséget, bujaságot terjesztő újságok, színházak, kávéházak, bődélyházak tulajdonlaga zsidó kézben vannak.
3. Az uszorások, zálogházi hiénák, hamisan bukó kereskedők, szedelgő bankárok, rabló kölcsönkövetítők legalább 90 percenjté zsidó.
4. A keresztény vallás és a haza ellen minden támadást felvilágosultságnak, szabadgondolkodásnak, keresztelének; a zsidóság tényeiről szóló legobjektívabb kritikát is fanatizmusnak, elfogultságoknak bélyegeznek.
5. A magyar nyelvre káros hatással vannak s a zagyva német mondatszerkezetekkel ők fer-

tőzik meg a nyelvet. Legalább 70 procentjük megmost is gyalázatosan beszéli nyelvünket.

Tessék megbízható statisztikát állítani erre az öt pontra s ez a statisztika meg fogja adni az általános zsidó morált. És ne higye valaki, hogy ezzel valamelyik zsidó egyéni tisztességét tagadom. Mikor azt mondjuk: hidegvérül angol, udvarias francia, alapos német, csak az alapönust adjuk meg, mely meghatározza a faj általános színét. De ez a meghatározás nem szükségszerű törvény az egyénekre. Elismertem és elismerem, hogy a zsidók egymásközötti életét szép, praktikus, morális törvények szabályozzák, hisz ez adja meg a fajnak rengeteg összetartó erejét. De idegennel szemben, más a moráljuk. Akad ugyan közöttük olyan, kinek lelkét a megértés zsidóból emberivé szélesítette ki s beletud helyezkedni a keresztény kultúrába, de ha küzdelemre kerül a sor, bármennyire is belátja az ellenfél igazát, legfeljebb tértlen marad, de saját faja ellen nem tesz.

Igaz, hogy ez lélektanilag természetes. Nem is arról van itt szó, hogy a zsidóság a maga szempontjából nem praktikusan jár el. Az a mult, melyet átél, azok a lelki és fizikai tényezők, melyek évezredek alatt ráhatottak, olyanra gyúrták, amilyen. Az a fő, hogy ismerjük ezt az erőt, vessünk számot vele s letéve egy-két érzelgős monomaniánkról, keressük azt az utat, hogyan lehetne átalakítani ezt a nagy erőt keresztény kultúránk hasznos tényezőjévé.

K.

A Talmud körül.

Öszintén óhajtok, hogy az az ádaldan és kellemetlen vita, a mely legutóbb a Talmud körül kifejlődött, minél előbb megszűnjön.

A magam részéről szívesen teszem meg a békés elintézéshez az első lépést s csupán azért szólok fel, hogy egyrészt az eddig történeteket indokoljam, másrészt pedig, hogy az elintézésre a legrövidebb utat megcsináljam.

K. jegy alatt egy középiskolai tanár hónapok óta igen-igen értékes cikkeket adott le a Fejérmegyei Naplóban, a melyek csakhamar általános feltűnést keltettek. Nem tudom hányadik cikkben említést tett egy tanárról, a ki tanítványát arra tanította, hogy a *mostani papok épügy csaluak, mint a régiek*. En a cikk írójának nevét a legeslegnagyobb titoktartással őriztem; hogy a kérdéses tanár ki volt, K. egyáltalán nem jelezte, lehetett akár Munkácsra, akár Zágrábra való. Mégis a főreáliskola egyik tanára kétségbeesetten védelmezni kezdte magát, hogy a szóban levő, még nem nevezett tanár *nem ő volt*. A dolog összegabalyodott s a végén kislült, hogy mégis csak ő volt az, a ki az inkriminált véleményét nyilvánította. Mindenki belátja ebből, hogy a Fejérmegyei Napló K. cikkirója felekezeti elfogultsággal nem vádolható. A tévedést az a tanár követte el, a ki ok nélkül ilyen gyűlölködő és hazug elvet akárt tanítványa lelkébe belecsepegtetni.

Ez volt az egyik eset.

A másik egy héttel ezelőtt történt. K. „Aranyifjuság” címen fulmináns cikket írt, a melyben hasábokon keresztül szeges ostorral vágja a léha, züllő keresztény ifjuságot. Közben egy kétsoros megjegyzést tett a zsidóságról. Ezért a cikket író tanárt megtámadják, tudatlanságot, hozzáértelenséget vágnak a szemébe. K. felel erre, a melyben védelmezi magát és bebizonyítja, hogy a mit írt nem a levegőből kapta, hanem tárgyilagos kutforrások alapján a zsidó törvénykönyvből, hogy úgy monljam: a zsidó *katekizmusból*, a Talmudból vette. Mindenütt citál és kijelenti, hogy a cikk tartalmaért helyt áll. Hogy én az ő védelmének a lap hasábjain helyt adtam, nem csodálható. Ezzel tartoztam a *minikatarsúnak*, a ki *adatokkal* védelmezte magát.

Ez a másik eset.

Részrehajlatlan bíráló megállapíthatja az igazságot, hogy ha volt hiba, első sorban azok követtek el, a kik K. val összeakasztották a kereket a nélkül, hogy magukat igazságos érvekkel védelmezni tudták volna. Ha tehát a „Székesfehérvár és Vidéke” panaszokodik a testületi szellem hanyatlása, a szívélyes viszony, a szeretet kötelekinek megazulása” miatt, *első sorban azokat vonja felelősségre, a kik minderre első sorban okol adnak*.

A mi most már a Talmudot illetőleg a K. által idézett helyeket illeti, bizony azok — sajnos! — benne vannak a Talmudban. Magam is utána néztem a dolognak s a Talmudnak abban az ismertetésében, a mely az összes ilyenmú magyar könyvek között *maguk szerinti a rabbinusok szerint is egyedül helyes és tárgyilagos*, (Huber Lipót kalocsai teológiai tanár: *A Talmud*, kulturtörténeti és biblikus tanulmány. Kalocsa 1897. *mindazokat a citátumokat szöröl-szóra hanna találtam*. Hiszen K. is onnan vette őket (s nem Petrásevich munkájából, mint a hogyan a Sz. és V. cikkirója gunyolódva elhitetni szeretné.) S hogy Hubernek ez a könyve tárgyilagos és az igazsághoz ragaszkodó, arra Steinhercz Jakab dr. helybeli rabbinus ur hívta fel a figyelmet: öt évvel ezelőtt, a mikor vele a Talmud fölött vitakoztam. En akkor Rohling prágai egyetemi tanár munkájából idéztem s Steinhercz ur („Izraelita” név. alatt írt) figyelmeztetett, hogy ne Rohlingot citáljam, hanem Huber Lipótot; a ki egyedül igazságos magyar ismertetője a Talmudnak. Citálom szavait:

Ha bilkei ur a Talmudot meg ismerni akarja, van rá elég módja, különösen mint a katolikus részről is meglelent egy munka a kalocsai Jezusársaság egy tudós tagjától.” (Székesfehérvár és Vidéke, 1903. május 12.)

K. ezt cselekedte. A könyv hitelés, K. nem valótlanúságot; hanem igazat mondott. A ki meg akar róla győződni, *késszeggel rendelkezésére bocsátom Huber könyvét*.

Van azonban egy más oldala a dolognak. *Indokolt-e az egész zsidóságot felelőssé lenni a Talmud szelleméért és létezéséért?* Igaz, hogy a Talmud az egész földkerékén szétiszórt népnek rendszeresen megírt tulajdonképeni és kizárólagos törvény és szertartás könyve, kötelező jogi kódex s ugyszólván egyedül katekizmus (Huber: 156 lap), a mely egyedül fejt meg ama tüneményt, hogy Izrael népe habár csaknem kétezer éve már, hogy szétrombolt, tűzhelyből ki van zavarva és szét van szórva a világ legkülönbözőbb népei közé, mintegy dacolva a történelem rendes törvényével még semmiféle népbé nem olvadt bele, hanem megtartva vallásában, szokásaiban és erkölceiben megkülönböztető jellegét és sajátosságait, tisztára megőrizte nemzeti jellemét és faji önállóságát, holott az ókor legnagyobb és leghatalmasabb népei is utódaikban s azok népeleiben már nem, vagy csak alig ismerhetők fel.” (Huber 149 lap)

A Talmud szelleme csakhamar kovászként áthatotta a zsidó népi szívét-lelkét, egész bel-és külvilágát; a Talmud szabályozta nemcsak magán életét, hanem társadalmi életének is összes viszonyait. A Talmud a Biblia kora után a zsidóságban egy sajátzerű népet hozott létre s azt mintegy meg is jegezesítette; hogy a zsidóság általa oly alakot nyert; mely a hajdani, az őszöveléségi, a mózsesi és prófétai alapon álló zsidóságtól eltű. *Izrael vallásérkölcsei, szellemi fejlődésének kizárólagos alappal, jelleme ki-nyílt*. És épen mert a Talmud táplálta; élte és nevelte a *neki sajátosság szellemi és világ: fel fogásban az összes egymásra következő zsidó nemzedékeket, azért a Talmudban kell látnunk azt a szellemi kapcsol, mely a Biblia kora utáni zsidóságban, habár szélszórón áll is a világban, a szellemi egységet nemcsak fenntartotta; hanem azt egyre soro-*

*) Megjegyzem, hogy Huber az érseki szeminárium világi pap tanára és nem jezsuita.

sabbra is fizte, mely tömöríti, egyesíti a szét-szórt Izraelt még manap is. A zsidó nép tipikus gondolkozásmódja, észjárása, különös erkölcsi hajlamai, sajátos törekvései, eszményei, későbbi irodalmát jellemző összes tulajdonságai és vonásai; mind, mind, a Talmúdon alapulnak, onnan veszik eredetüket. A Talmúd tehát oly szellemi hatalommá lett, mely a maga nemében páratlanul áll a kultúrtörténelemben, sőt eredményeiben, befolyásában még beláthatatlan időkig lesz uralma érezhető. E nagyjelentésű és messze kiható tagadhatatlan tényben rejlik a Talmúd világtörténeti jelentősége. (Huber 150 l.)

Mindez igaz, de van igazság abban is, amit Schreiber rabbinus mond: „A Talmudnak a felvilágosodott zsidóságra nézve csak kultúrtörténeti, tudományos értéke van, praktikus szempontból azonban minden tekintélyt nélkülöz, amelynek inhumánus helyeiért a felvilágosodott zsidóság minden felelősséget a leghatározottabban visszautasít. (Huber).

„Hajdanában — mondja Enyedi rabbinus — a zsidók között nem tartozott a ritkaságok közé, hogy valaki elejétől-végig könyv nélkül s szóriszóra tudta a Talmúd 12 kötetorítását, esetleg két kommentárjával együtt, az egészen járallanok pedig fehér holló-számba mentek. Manapság ennek megfordította áll.”

En is azt hiszem, hogy a dolog így áll. Sok zsidót ismertem és ismerek, nem egy van közöttük, akivel a közélet terén megismerkedve, gyakrabban és közvetlenebbül érintkezem s ezekről bátran állíthatom, hogy a Talmúd inhumánus szellemével nemcsak hogy egyet nem értenek, hanem ellene a leghatározottabban tiltakoznak is. Ha más, a Talmúd világnézete volna a világnézetük, ki is volna zárva közöttünk az érintkezés. Ezek beleélték magukat társadalmi viszonyainkba, jóra való polgárai az államnak. Náluk — én hiszem — a teljes beolvadás a felvilágosító isteni kegyelem munkája.

En azt hiszem, hogy a felvilágosodott, a megértésre törekvő zsidók előbb-utóbb megértik, hogy vallásuk és törvénykönyvük igazságtalan, inhumánus, a mostani társadalmi életbe bele nem illő részeitől — már a maguk érdekében is, kötelességük megszabadulni.

A mostani vitára nézve pedig megállapodhatnánk annyiban, hogy a zsidóság semmit sem ér el azzal, hogy tiltakozik azok ellen, a kik a Talmúd szellemét elítélik. Távolítsák el azokat, tagadják meg a közösséget a Talmúd inhumánus, a mai társadalomba bele nem illő tanításával. A míg azok a gonosz passzusok benne lesznek a Talmúdban, s a mindennapi élet sok eseménye s hazánk és közéletünk szomorú irányban való fejlődése (Kazárok, Husz Ábrahám, leánykereskedés, szociáldemokrata apostolok, stb.) azt mutatják, hogy a zsidóság körülöt vagy gonoszindulatú részec úgy működik, hogy lehetetlen náluk a Talmúd befolyására rá nem ismerni, addig bárki meg is ütközhetik bennük. Ha a katolikusok katekizmusában ilyen tételek volnának, mi régese régtől tiltakoztunk volna ellenük.

A Sz. és V. megemlékszik az én személynemről is. Azt mondja rólam, hogy a zsidókat nem szeretem. Mivel mindenben és mindenkor őszinte szóltam lenni s az alakoskodást nem ismerem, ebben a dologban is bátran a nyilvánosság előtt is megvallom a magam álláspontját. Tisztelem, megbecsülöm és szeretem az intelligens, az elfogultságától emancipált, kultur-zsidókat. Nem egyet találtam közülük, a ki iránt évek tapasztalatai alapján őszinte rokonszenv fejlődött ki a lelkemben. De elítélem a Talmúd szellemét, a mely bennünket, keresztényeket csak a gyűlölet személynegén át lát, ember számba se vesz s

megakadályoz minden közeledést, a mi kultur-emberek között szükséges.

Ezt a mondottak után — reményem senki sem veheti tőlem rossz néven.

Bilkei Ferenc.

UJDONSÁGOK.

— **A Fejérmegyei Széchenyi Szövetség,** mely szociális irányú munkásságra hozta össze városunk derék ifjúságát, szombaton este fél 6 órakor tartotta meg alakuló gyűlését a belvárosi Kath. Körben. Az alakuló gyűlésre az egyetemi ifjúság Országos Széchenyi Szövetsége, melynek az ujonan alakult szövetség egyik főnöke, Czettler Jenő dr., a szövetség tanács t. elnökével, Schandl Károly dr. osztály-elnökkel, Gál István és Beteg Ignác útkárokkal képviseltette magát.

A gyűlést hivatalból. Dr. Czettler Jenő nyitotta meg, meglehetősen beszédben üdvözölte az új széchenyistákat. — Majd Füstér Lajos indítványára a közgyűlés egyhangulag hozzájárult az előkészítő bizottság javaslatahoz, mely szerint tiszteletbeli elnöknek Dr. Saára Gyulát, h. tisz. elnöknek Dr. Vass Józsefet kéri föl. A tisztkar pedig a következőképp alakult: Csima Jenő elnök, Kovács Kálmán és Borján Ferenc alelnök, Bóna Jenő tisztkar, Csipkés Gyula jegyző, Ketskés Elek pénztáros, Preisler Károly ellenőr, Velinszky László könyvtáros. Számvizsgálók: Kálmár Béla, Német L. Árpád és Súlyom Károly. Választmány: Bokor Attila, Csendes Géza, Csúcs István, Dornis István, Herczeg Antal Hesz Jenő, Hurbán István, Dr. Kisteleki Károly, Bató István, Weber Imre és Dr. Vargha Damján. Gazdasági szakosztály elnöke: dr. Angeli Ödön a munkajogi elnök pedig: Dr. Almásy Antal lett. A választás megejtése után Dr. Vass József h. tiszteletbeli elnök foglalta el az elnöki széket, miután frappáns beszédében rámutatott az öntudatos szervezkedés fontosságára és annak a jövőndi alakulásokra való kihatalására. Utána Dr. Schandl Károly üdvözölte az Országos Szövetség nevében az új Széchenyi Szövetséget s beszélt rendületlen szavakban az ifjúság szociális feladatairól. Majd Csima Jenő elnök jelentette, hogy Dr. Prohászka Ottokár megyéspüspök ur a védnökséget kegyes volt elfogadni. Gróf Széchenyi Viktor főispán az előkészítő bizottság küldöttsége nem találta honn, így nála később fognak ez ügyben tisztelegni. Egyben indítványozta, hogy a Szövetség megalakulása alkalmából táviratilag üdvözölje Prohászka Ottokár dr.-t, a Szövetség védnökét, Darányi Ignác földművelési minisztert, Dr. Saára Gyula országgy. képviselőt, és Bernát István országgyűlési képviselőt, az Országos Széchenyi Szövetség tiszteletbeli elnökét, amihez a közgyűlés egyhangulag hozzájárult.

A Széchenyi Szövetség városunk közéletében impozáns ünnepségben jelenik meg f. hó 22-én, melyen a díszbeszédet országos nevű szónok fogja mondani.

A Szövetség elküldött távirataira eddig a következő válaszok érkeztek:

A szíves üdvözlöt köszönettel vettem és sok szerencsét kívánok a megalakuláshoz.

Darányi Ignác.

Örömmel üdvözölöm a Szövetséget, rám mindenkor számíthat.

Széchenyi Viktor.

Itt említjük meg, hogy a Szövetség választmányi ülése csütörtökön este 7 órakor lesz a Kath. Kör társalgójában.

— **Március 15.** A székesfehérvári ciszt. r. főgimnázium önképzőkörének elnöksége tisztelettel tudatja, hogy az ifjúság a szabadságharc 60-ik évfordulójának emlékt. f. hó március 15-én d. u. fél 6 órakor az intézet dísztermében a következő sorrendben ünnepli: 1. Toborzó. Előadja az ének-kar. 2. Váradi Antal: A régi könyv. Szavalja Szűts Iván, VI. 3. Szepessy-Kérner: Petőfi szobra, melódramma. Szavalja Pethő József VIII., zongora (Havranek László, VII.) és ének-kar-kísérettel. 4. Tompa: Pusztán. Szavalja Kövesdy Viktor, VII.

5. Kurucnóták. Előadja az ének-kar. 6. Tároगतó, szóló és duett. Előadja: Schmindt Lajos, V. és Molnár Elek, V., zongorán kíséri Büttner Ferenc; VIII. 7. Katona: Bánk bán, II. felvonás. Személyek: Bánk bán Kövesdy Lajos, VIII., Petur Tóth Ede, VIII., Simon Vámos László, V., Mikhál Szabó István V., Biberach Oroszlán Zoltán, VII. 8. A Lauschiann József dr.-féle jutalomkönyvek kiosztása és a körvezető tanár zárószava. 9. Kossuth-nóta. Előadja az ének-kar.

— **Közigazgatási bizottsági ülés a vármegyén.** Ma délelőtt 10 órakor tartott megyei közigazgatási bizottsági ülésen a főispán távollétében Szűcs Jenő alispán elnököl.

Az alispáni, főorvosi jelentések semmi jelentőséget nem tartalmaztak. Vajda Géza főmérnök a közutakat a hóolvadás, esőzés miatt rossz állapotban levőknek mondotta. Jelentésével kapcsolatban Kenessey Gyula szólt fel. Azt indítványozta, hogy a vicinális vasutak menetrendjének a város és a megye érdekeire való tekintettel megváltoztatására legyen a közigazgatási bizottság lépéseket. Az indítványra egyhangulag elhatározta a bizottság, hogy átírja a m. kir. államvasutak igazgatóságához.

Turián József kir. pénzügyigazgató a kincstári követelésekről tett jelentést. A mult havi követelés 2.232.530 kor. 48 fill. Erre befizetett adó 857.274 kor. 35 fill. Hátralék 375.032 kor. 13 fillér.

Kerékgyártó Ferenc csapdái tanító fenyegető levelet írt a tanfelügyelőséghez. A tanfelügyelő megtette a megtorló intézkedést. Az eljárás folyamatban van.

Az etyeki tanítónő, Potyondy Mariska orvosai bizonyítvány alapján nyugdíjaztatását kéri. Egyik helyi lap a Sz. és V. ezzel kapcsolatban a valónak meg nem felelő szenzációs hírt röptett szét. Rágalmazás és becsületsértés cintén megtették ellene a feljelentést.

— **Adomány.** A Közgazdasági Bank és Takarékpénztár Részvénytársaság ismételtén 40 K. adományozott a fejérmegyei községi jegyzői nyugdíj alapnak, mely adományért ez uton is hálás köszönetet mond a fejérmegyei községi jegyzők egylete.

— **Iskolai ünnepély.** A helybeli iparos tanonciskola f. hó 15-én d. u. 3 órakor a városház nagytermében hazaifas ünnepélyt rendez. Az ünnepi beszédet az inasiskolai tanestület tagja, Lanzerits Antal mondja. Az ünnepély nyilvános jelölg.

— **Népszövetség a Palotavárosban.** A Palotavárosiak körében is megindult a népszövetségi mozgalom. A mozgalom megindítására szombaton este fél 7 órakor értekezlet volt melyen Nagelreiter Alajos dr. a kör elnökének lelkes megnyitó beszéde után Vass József dr. fejtekte ki az országos mozgalom célját és eszközeit. Mindjárt megindult a taggyűjtés, a jelenlévők egytől egytől beléptek a kath. Népszövetségi tagok sorába. A beléptek tagok pedig egytől-egyik lelkes terjesztővé szegődtek a népszövetségnek.

— **Adomány.** Hurbán István vármegyei hivatalnok 10 koronát adományozott a kath. sajtóegyesületnek.

— **A villamos órák.** A villamos órák ellenőrzésére a város közgyűlési szabályzatot fogadott el, mely kötelességemmé teszi, hogy a magánfogyasztók bejelentésére a villamos órákat magán családoknál is megvizsgáljam. Ertesítem azért a város tisztelt közönségét, hogy a vizsgálathoz szükséges műszerek megérkeztek és így az órák ellenőrzését már teljesíthetem. A vizsgálatot kérő bejelentés hozzám intézendő és pedig szóban vagy írásban. Tájékoztásul felemlítem, hogy ha az ellenőrzésre bejelentett villamos órát a vizsgálat jónak igazolja, akkor a vizsgálat költségét (15 korona) a szabályzat szerint a bejelentő köteles megfizetni. Közérdekből kérem a város t. közönségét, hogy az utcai lámpák ellenőrzésében legyen segítségemre; vagyis, ha valamely utcai lámpa nem ég, vagy feltűnően rosszul világít: kérem annak bejelentését nálam írásban vagy szóban a lámpa számának megjelölésével. Ez esetben természetesen a bejelentőt nil sem fizet, sőt köszönettel tartozom szívesességért. Székesfehérvár, 1908. márc. 8. Erdőcsy Bódog.

— **Köszönetnyilvánítás.** Szeretett férjem, elhunytával bennünket ért súlyos csapás felött észvetnek jó barátaink és ismerőseink részéről oly számos oldalról vetült tanujelét, hogy azt külön, külön megköszönni nincs módunkban, fogadják tehát a magam és családom nevében ezuton hálás köszönetünket. Székesfehérvár, 1908 március 10. *Óz. Wéber-Károlyné.*

— **Országos júlileumi zárandókiat Lourdesbe.** Március 10-án közel 200 hívővel impozáns zárandókiat fog indulni a boldogságos szűz Mária megjelenésének helyére — Lourdesbe. Ezen zárandókiat védnöke tudvalegőleg megyénk nagyevű püspöke, Prohászka Ottokár dr.; továbbá fő lelkivezetője Giesswein Sándor dr., biersi apát, kanonok, orsz. képviselő és a Szent István Társulat alelnöke stb. Ezen kívül a lelki vezetésben az ország majdnem minden megyéjéből 1—1 pap fog részt venni. Jelenkezéseket, tekintettel az idő előrehaladottságára a teljes részvételi díj beklüde mellett még március 10-dikéig elfogad a technikai rendezőség: *Magyar Utazási Vállalat r. t. Budapest, IV. Eskő ut. 3.*

— **Új országos vásárt nyert** Nagyerkátá község a kereskedelmi miniszter 91090/1907. számú rendelete alapján. A vásár napja március 12 és augusztus 20, ha az hétfői napra esik, különben ezen dátumot követő hétfőn. A legközelebbi vásár március 16-án lesz, mely alkalommal helypézt nem szednek.

— **Tolvaj cselőleány.** Gaicer Erzsébet, Révész Antal pótlóeli intéző szolgálatából tegnapelőlt megugrott. Hogy maradandó emléket vigyen magával, ellopta urának csizmáit, asszonyának cipőit. Most viszontlátásra köriközik.

— **Betörés a Jókai-utcában.** Szenzációs betörés történt szombaton este 8—10 óra között a Jókai-utcai Belái-féle vendéglőben. A vendéglősök, mikor 11 óra körül nyugovóra tértek, megdöbbenve vették észre, hogy a lakásukat kifosztották. Hiányzottak az ékszerek, aranyóra, aranylánc, női arany mellű, két arany gyűrű, színházi láteső stb. Ezek a tárgyak nyílt helyen voltak, a betörő hamar végezhetett velük. Az ékszeren kívül 160 korona pénz is a betörők prédájául esett. A pénz a szoba szekrényében volt, melyet a vakmerő betörők hamis kulccsal nyitottak ki. A betörők a helyzettel nagyon ismerősök alakok lehettek, az udvarra nyíló ablakon mentek be. A betörés érkedését és vakmerőségét fokozza, hogy a kifosztott szoba mellett levő ivó vendéglő volt tele, s a ház nép is ébren volt s még sem sikerült megakadályozni a betörőket galád munkájukban. A rendőrség nyomozása erősen folyik.

— **Rugós ló.** Pajer István helybeli lakos 17 éves földmivességenyi sziven rugta egy ló, melyet apja a vásárra vezetett. A legény elájult s beszéltitották a Szent György körházba ápolás végett.

— **Jó házikoszt kapható Megyeháztér 13. sz. alatt.**

— **Hajsza a vasuton.** Simon Sándor jó fogást csinált a hétfői vásár alkalmából a vasuton. A rendi állapotok iránt való érdeklődésből a zsbongó tumultusba vegyült. Fürtészó szemek két alakon akadtak meg, kik a bámsz falusi asszonyok közelében settenkedve anakodtak a teendők felől. Epen, mikor a két jeles alak egy falusi asszony zsebeit tapogatta, ottermett a kapitány s a tapogatózó alakok egyikét karonfogta. Míg azonban rendőri felügyelet alá helyezte, a másik meglepett. Szerencsére mégis sikerült fülönfognia, ámbár az adott vasuti jelre gyors léptekkel iramodott a kupé felé. A kapitány persze tudtára adta a letartóztatást. Lett erre éktelen patália a vasuti kocsiában. A zsebmetsző éktelen méltatlankodással szegült ellene a kapitányi szónak s ámbár a rendőri asszisztencia is megérkezett időközben, sehogy sem lehetett rábírní arra, hogy megadja magát. Végre egy vasuti őr is segítségül jött s csak ekkor sikerült megfékezni a dühöngő alakot. A két alak persze most a rendőrségi zárka lakója. A nevéket is letagadták. De mikor értéskre adták, hogy a menesztelő táviratok felfedezik kilétüket, megmondták nevéket. Egyik Lakatos Mihály, a másik Kolompár Mihály a bíres Stanisic Országállás lakosai. Kolompár Miskáról az is kiderült, hogy körözött alak. A bíróság fog velők leszámolni.

— **Koldusok egymás közt.** Még a múlt év novemberében Szalai István helybeli koldust kirabolták koldusársáit. Egy kemény koronát és kolndugunyáját rabolták el tőle. A két rabló elinált, az egyiket azonban, Csokonai Imrét elfogták a pesti rendőrök. Vizionáltja Fehérvárt, hol most egyenlőre a rendőrségi zárkába vesz lakást.

— **Szölőhegyi betörés.** Még a tél pusztaságában elhagyatot szölőhegyet is háborítják a betörők léptei. A szombatra virradó éjjelen Szepessy Géza felsőbbleányiskolai tanár öreghegyi hajléka lett áldozatul kisérmelve. A betörők azonban csodálatosképen a hajlék-beltartalmát érinjellenül hagyták, úgy látszik, nem voltak tolvajkedvben.

— **Elutazott erszény.** Abele János hercegfalvai gazdúrnam eladta lovát a fehérvári vásáron. A kemény 290 koronát, mit érte kapott az erszénybe tette, erszényt pedig még egy szíjjal a keblére szorította, hogy sorsa lehetőleg biztosítva legyen a vásár forgatagában. Éjjelre a Vinkóczy-féle vendéglőben vonta meg magát, hova rajta kívül két lókupec is betelepült. A reggeli virradatra aztán rég nem látott patáliának volt tanuja az istálló. A pénz elveszett s a három ember egymásközt emelkedett hangon kereste a tolvajt. A vége az lett, hogy mindhármán a kapitányhoz elé kerültek, hol a két hálopajzást, Imre Ferenc zámosyi és Hörváth István mőri lakost, a tiszta valóság kiderítéseig fogva tartják.

— **Veszendőbe ment tőhőn ára.** Pálincás József pázmáni hazánkba a fehérvári vásáron tul adott remekszabásu tehenén 228 koronáért. A jó vásár után áldomásra ült be az alsókirálysori Varga-féle vendéglőbe, ahol bizon szomorú valóságba jutott a tartalmas erszénye. Mikor Pálincás uram az udvarra lépett, hogy egy 20 koronást apróra váltson, valami gézengúz svindler megfosztotta erszényétől, mely mándlija zsebjé nyomta. Az erszény szomorú végéről a rendőrség intézkedik.

SZINHAZ.

Szombat, március 7.

— **Tündérszerlem.** Irta Martos Ferenc. Zenéjét szerezte Huszka Jenő. Jó öreg Jókai Mór! te bűbajos mesemondó, te szelidlelkű, álmvilágba néző, tündérékkel, törpékkel, vizikirályokkal, az erdő titokzatos csodáival, beszélő, csilingelő virágokkal, földönjáró csillagokkal társalkodó jó öreg Jókai Mór! te nemzetünk büszkesége, te világirodalom meteorja! ó de csodálatosan szép, de mesésen bűbajos volt a te lelked. Leülünk a lábaid elé, gyermekeknek érezzük magunkat újra, elfelejtjük, hogy az élet összekuszált, bennünket, elfelejtjük küzdelmeinket s csillogó szemekkel, nyitott ajkakkal, könnyek közt mosolyogva hallgatjuk a te csodásan szép meséidet. Tudott-e valaki még így mesélni, mint te, lesz-e még a magyar költészetnek oly zsenije, a ki odalép a te nyomaidba és föltámasztja azt a mesés szép világot, a melyet a te Istentől megáldott lelked álmódott el egykor?

Alig tudok szabadulni attól az ígézettől, a melyet a szombati est reám gyakorolt. Bátran mondom, hogy a mi szintársulatunk az idén nem adott elő szebb, édesebb dolgot, mint a Tündérszerlem. Se zsebbet, se jobbat.

Kövden elmondom a tartalmát is: Az öreg remeté (Szatmári) nagy gondok bánják. Az erdő titokzatos csendjét és égi békkességét megzavarja valami: a tündérek, a kik a szent nyugalomhoz nem illő játékkal profanizálják az élet őszén járó öreg remete idyllikus lelki békéjét. Csak egy van, a ki őket visszariasztja: a szent harang. Közben két széky ember a barmait keresi (Gyárfás és Inke), odatévednek az öreg remetéhez, a ki szívesen látja őket magánál. Nyugovóra térnek. Éjjel előjönnek az apró manók, a tündérek, köztük a királynő Csilla (Kormos), a vízi király (Bátori), játszanak, mókáznak, énekelnek, mint a hogyan Tündérorszában szokás. A zajra felébred a székylegény, meglátják egymást, egymásba szeretnek. A látomás azonban csak egy percig tart, mert a tündérek szétrebbenek. De föl akarják használni azt a hatást, a melyet Csilla a székylegényre gyakorolt, ellopják vele a szent harangot s belesüllyeszik a tóba. De Csilla nagyon

beleszeretett a székylegénybe, a kedvéért elszáll az emberekhez. Egy édes, poetikus jelenet következik ezután: ismerkedés a földiekkel. A babonás nép lázong, a legény szülei és testvére (Kovács, Tomborné, Ráthonyi) megszeretik Csillát és beavatják a földi élet útkaiba. Ez a jelenet a könnyéki meghatóan bájos. De jön az öreg remete, megátözza a szent harang istentelen elrablót. Csilla kétségbeesik, le akar ugrani szerelméről s visszamegy a tündérekhez, ahova különösen Czincér (Medgyaszay) hívja. Szerelme azonban nagyobb az akarat erejénél. A legény kiemeli a harangot, visszatesszik régi helyére. Az átok megszűnik, Csilla ember lesz s a tündérek vesztett kincsüket siratva, elbujdosnak az erdő mélyébe.

Mind ezt természetesen Jókai, a bűbajos mesemondó írta meg: A mese Székelyországban játszik, azoknak a vadregényes sziklaóriásoknak és tengerszemeknek ölében, a melyeknek titokzatos rejtelmeire mesékkel rajzolta be a széky nép fantáziáját. Martos Ferenc csak áírta, mint ahogyan János vitéz szinpadra alkalmazta. Huszka Jenő pedig sok édes melodiat komponált a hatás teljességéért.

A játék egyöntetűsége a legteljesebb dicséretet érdemli. Színeszink akkora ambícióval játszották, amelyet teljes elismeréssel kell honorálnunk. Különösen Kormost nem győzzük eléggé magasztalni. Eddig szeméfnye volt a lársulatnak, dédelgetett kedvence a közönségnek, most szinte önmagát multa felül: Szörgalma páratlan. A nagy, sok tanulást, az óriási munkát igénylő átdolgozást, a nagyszámú énekeket bravurral végezte. Játékára kersem a kifejezést s talán ez a megfelelő: *ideáltálkam bájos.* Egészen hozzája illik az ő diszkrét, intelligens, művészi egyéniségéhez. Nemcsak a magunk, hanem a közönség nevében is elismerésünket nyilvánítjuk neki játékáért. Medgyaszay, Gyárfás szépen énekeltek, Kovács, Tomborné, Ráthonyi, Szatmáriné stb. beillesztettek a műbe. Bátori az, a mi mindig: komikus. Furcsa, selypítő akcentusa nem vágott bele a naivitást kívánó szerepbe.

A közönség hálás volt, telt házat hozott össze és nagyon-nagyon élvezett.

Ajánljuk mindenkinek, aki a poézis iránt fogékonysággal bír.

Műtrágya!!!

a legjobb és a legutányosabb áron kapható a

helybeli keresztény fogasztási szövetkezet

fő- és fióküzletében.

Főüzlet: Szögyény-utca 1.

Fióküzlet: Zámoly-utca 33.

Nyomatott az Egyházmegyei Könyvnyomdában, Székesfehérvárott.